

IZVĒLE - RĪCĪBA - SEKAS

Nodarbības ilgums:	60 minūtes
Materiāls un sagatavošanās:	Pietiekami daudz „Materiāla skolēniem Nr. 1” kopiju vairākām nelielām grupām. Katram skolēnam ir jābūt papīram un pildspalvai/zīmuliņam.
Mērķis:	Šī uzdevuma mērķis ir palielināt skolēnu izpratni par kritisku situāciju izvērtēšanu, atbildību par pieņemtiem lēmumiem un rīcības iespējamajām sekām un riskiem.
Darba metodes:	Grupu darbs

IEVADS

Šajā uzdevumā skolēni strādā nelielās grupās un izvērtē reālu situāciju, kad pusaudzis piedzērs un zaudē paškontroli. Skolēni iztirzā izvēles, kas tika veiktas šajā situācijā, darbības un to sekas.

ĪSTENOŠANA

1. POSMS

1. Sāciet ar paskaidrojumu, ka skolēni aplūkos jautājumus par izvēli, rīcību un sekām saistībā ar alkoholu.

2. Sadaliet skolēnus pa pāriem un lieciet izvaicāt vienu otru, lai noskaidrotu savu, ģimenes un draugu attieksmi pret alkoholu. Jautājumu piemēri:

- **Vai tu lieto alkoholu? Kāpēc/kāpēc ne?**
- **Vai tu uzskati, ka alkohola lietošana ir bīstama? Kāpēc/kāpēc ne?**
- **Vai tu plāno sākt lietot alkoholu? Kāpēc/kāpēc ne?**

3. Likt skolēniem nelielās grupās apspriest „Jāņu nakts” scenāriju un atbildēt uz saistītajiem jautājumiem (skat. „Materiālu skolēniem Nr. 1”).

4. Pēc tam saistībā ar Jāņu nakts scenāriju apspriediet šādus jautājumus:

- **Kādu izvēli izdarīja Imants?** (Piemēri: tēlo sīkstu vīru, uztur statusu utt.)
- **Ko viņš darīja?** (Piemēri: piedzērs, bļautās, neturas uz kājām utt.)
- **Kas, jūsuprāt, notiks tālāk?** (Piemēri: „Vecākais brālis aizved Imantu uz mājām...”, „Imants iesaistās kautiņā...”, „Imantu aplaupa...”, „Imantu aiztur policija...”, „Imants nokļūst sociālo pakalpojumu dienestā...”, „Imants aizrijas ar saviem vēmekļiem...”, „Imants iekrīt ūdenī...” utt.)

2. POSMS

1. Turpiniet apspriest šo situāciju nelielās grupās, aizstājot Imantu ar meiteni vārdā Linda.

- **Kā viņa varēja tā piedzerties?**
- **Vai, jūsuprāt, kaut kas mainās tāpēc, ka viņa ir meitene? Ja mainās, kādas atšķirības jūs saskatāt?**
- **Kas notiks tālāk?**
- **Vai kaut kas šajā stāstā būtu mainījies, ja tā būtu bijusi meitene, kas nonākusi līdzīgā situācijā? Paskaidrojiet!**

2. Palūdziet, lai skolēni katrs patstāvīgi izanalizē šo situāciju, un pierakstiet, ko viņi ir apsprieduši un secinājuši.

3. Pēc tam klasē iztirzājiet, kas varētu notikt, kad Imants vai Linda atnāks uz skolu pēc brīvdienām. Kā viņi jutīsies? (Piemēri: kolosāli, apkaunoti, kā pieauguši cilvēki, skumji utt.)

4. Noslēgumā iztirzājiet skolēnu pierakstītās problēmas un domas.

- **Ko jūs esat iemācījušies?**
- **Ko jūs domātu un kā jūs reaģētu, ja nākotnē nokļūtu tādā pašā situācijā?**

PALĪGMATERIĀLI SKOLOTĀJAM

Cilvēku attieksme pret alkoholu ir dažāda. Daži izvēlas pilnīgi atturēties, kamēr citi iedzer laiku pa laikam, iespējams, lielāku svētku gadījumos, piemēram, kāzās, Ziemassvētkos un Jaunajā gadā. Daudziem cilvēkiem labu draugu sabiedrībā patiek iebaudīt izsmalcinātu vīnu vai alu nedēļas nogalēs. Daži cilvēki šo to zina par kvalitatīviem vīniem vai alu un ir vienlīdz ieinteresēti gan alkoholisko dzērienu baudīšanā un kultūrā, gan arī to saviesīgā iedzeršanā. Diemžēl daudziem cilvēkiem alkohola lietošana var radīt vardarbīgas tieksmes, slimības un pāragru nāvi.

Viena tendence ir skaidra – gandrīz visās brīvdienās un svinībās lielākā daļa pieaugušo lieto alkoholu. Šī iemesla dēļ ir svarīgi veikt alkohola profilakses pasākumus ar jauniešiem saistībā ar brīvdienām un svinībām, piemēram, vasaras sākumu, Ziemassvētkiem, Jaungadu un Jāņiem.

VIRZĪBA UZ PRIEKŠU

Palūdziet, lai skolēni uzraksta nobeigumu stāstam par Imantu vai Lindu. Lai izraisītu diskusiju, var izvēlēties citus svētkus.

Veiciet padziļinātu šo jautājumu analīzi, izvēloties dažus no skolēnu ierosinātajiem variantiem un izspēlējot tos.

Izpildiet citus uzdevumus, kas iekļauti metodiskajā materiālā „Runājot par alkoholu”. Viens no piemēriem par līdzīgu tematu ir „Svētki un alkohols” (2. līmenis).

MATERIĀLS SKOLĒNIEM NR. 1 - IZVĒLE - RĪCĪBA - SEKAS

„JĀŅU NAKTS”

Imants mācās 6. klasē un pēc vasaras brīvlaika sāks mācīties 7. klasē. Tas nozīmē, ka Imants pāries uz jaunu skolu, kurā jau mācās viņa vecākais brālis. Lai palīdzētu Imantam iejusties jaunajā skolā, brālis paņem viņu līdz uz Jāņu svinībām pie klasesbiedra. Ballītē piedalās vairāki jaunās skolas skolēni un Imanta nākamie klasesbiedri. Imants stāv un sarunājas ar dažiem brāļa draugiem. Viņi apvaicājas, vai Imants nevēlas iedzert alu, un Imants, gribēdams izskatīties kā pieredzējis cilvēks, piekrīt iedzert. Pēc dažām glāzēm Imants noreibst un drīz vien vairs nespēj sevi kontrolēt. Viņa runa kļūst neskaista un viņš nevar taisni pāriet.

Atbildiet uz jautājumiem:

Kādu izvēli Imants izdarīja?

Kā viņš spējēja tā piedzerties?

Kas, jūsuprāt, notiks tālāk?
